

נדן

עמותה לסיוע משפטי
לחיילים בשירות חובה

נדן – חזון ויעדים

נדן

עמותה לסיוע משפטי
לחיילים בשירות חובה

מבוא – מה הבעיה בעצם?

"עמותת נדן"¹ היא עמותה לסיוע משפטי המספקת שירותים משפטיים לחיילים המגויסים לשירות חובה צה"ל.

מדי שנה, עשרות אלפי אזרחים ישראלים מתגייסים לשירות צבאי בצה"ל, בדרך כלל לתקופה של בין שנתיים לשלוש שנים.

ישראל מתגאה בכך שצה"ל הוא "צבא העם". צה"ל מרכיב את שירות החובה מצעירים מכל שכבות האוכלוסייה. לצורך העניין, מתוך המתגייסים מדי שנה, יש כ- **7,000 חיילים בודדים - 50% מהם חיילים בודדים עולים.**

לחיילי צה"ל לא משלמים "שכר". הם מקבלים "דמי קיום" של בין 800 ל-1600 שקלים (כאשר חיילים בודדים מקבלים תוספת של כ-500 שקלים). כידוע, רוב חיילי צה"ל משרתים בבסיסים צבאיים ללא מגורי חיילים, כך שהם צפויים לישון מחוץ לבסיס בתדירות יומית, **שבועית או דו-חודשית.** במספר בסיסים, החדר האוכל מגיש רק ארוחת צהריים.

כתוצאה מכך, ובניגוד לכל צבא מערבי אחר, צפויים חיילי צה"ל **לדאוג לעצמם כלכלית** (בעצמם, או באמצעות הוריהם) כל תקופת שירותם הצבאי. משמעות הדבר היא קניית מצרכים, ומזון בדרכים. זה אומר בגדים. זה אומר שכר דירה, ומוצרים בסיסיים אחרים (כגון טלפון סלולרי ותקשורת אחרת).

כמו כל אזרחי ישראל האחרים, חיילי צה"ל יכולים להיכנס לסיבוכים משפטיים שונים בזמן השירות הצבאי, בעיקר על ידי עסקים בנושאי צרכנות, מעסיקים בדיני עבודה ומשכירי דירות. עם זאת, **חיילי צה"ל וכמובן חיילים בודדים, פגיעים במיוחד** למי שרוצה לנצל את העובדה שאין להם זמן, משאבים, ידע, תמיכה או בגרות הנדרשים כדי להתמודד עם בעיות אלה.

¹ "נדן" - המילה העברית ל"נדן", מכשיר המשמש לשמירה על חרב מפני פגיעה.

לפעמים, המפקד של החייל לא יכול להרשות לחייל לעזוב את הבסיס כאשר הוא צריך. יש סכסוכים המצריכים איסוף מסמכים וראיות, שייקח לחייל צה"ל לעיתים שבועות או חודשים לאסוף. עבור חייל צה"ל הממוצע, עניינים אלה מורכבים לטפל לבד, במיוחד אם יש לו קושי עם זמן, שפה או הבנה בסיסית של זכויותיך.

לצה"ל אין תוכנית סיוע משפטי אורגנית לסיוע בתחומי המשפט האזרחי².

בעבר, צה"ל הפעיל תוכנית ייעוץ משפטי לחיילים במסגרת קציני הערים (ללא ייצוג לאחר מכן), כאשר הייעוץ היה ייעוץ ראשוני בלבד וכלל לרוב חתימה על תצהירים עבור חיילים. תוכנית זו נסגרה בשנת 2016. **10,000 חיילי צה"ל פנו להסתייע בתוכנית זו בכל שנה.**

יש לציין כי מדי שנה אלפי חיילים מבצעים עבירות (עזיבת בסיס ללא חופשה מאושרת) ועבירות רכוש (כגון גניבה), כאשר הגורם העיקרי הוא אירועים חברתיים-כלכליים מהחיים האזרחיים, מה שמשפיע על השירות שלהם.

צה"ל מפנה חיילים רבים אל נדן והם נהנים מעבודתנו. אנו מסייעים להקל על חייהם במהלך השירות שלהם, ואנו מקווים שנוכל למנוע ולהקטין כמה תופעות של ניהול של חיים אזרחיים "במקביל" לחיי צבא יכול להיגרם. חינוך מונע, סיוע משפטי ושינוי מדיניות.

אלה הכלים שיאפשרו לנו להגשים את החזון שלנו -
להעניק בטחון לחיילים שלנו.

**עמותה לסיוע משפטי
לחיילים בשירות חובה**

המשימה שלנו

² צה"ל מפעיל סגוריה צבאית המסייעת לחיילים בייצוג בעבירות פליליות צבאיות ולעתים בעבירות משמעת.

לפני הקמתה של נדן, המחקר שלנו הצביע על כך שתוכניות סיוע משפטי מתוכניות ממשלתיות קיימות, וכן מארגונים אחרים ללא כוונת רווח, הם פעמים רבות בלתי-נגישים לחיילים, בשל לוחות הזמנים המיוחדים של החיילים, תקופות ארוכות של חוסר זמינות, ומגבלת משאבים. יתר על כן, ברבים מהארגונים הללו חסר ידע וניסיון מקצועי הקשור להבנת האופי התובעני של צה"ל, ולדעת כיצד להציגו למערכת בתי המשפט.

כמו כן, לחלק מהארגונים יש מבחני זכאות או תחומי טיפול מסוימים, ההופכים את תהליך הקבלה והטיפול למסורבלים.

נדן הוא הארגון היחיד, שהוקם מתוך מחשבה על חיילי צה"ל ומגבלותיהם, לצורך מתן שירותים משפטיים **במיוחד** עבור חיילי צה"ל.

אנו מציעים לשנות את האופן שבו נתפסים חיילי צה"ל, תוך העצמתם ואספקת המידע הדרוש להם כדי לעמוד על שלהם, ולהגביר את יכולתם להשלים את תקופת השירות בצה"ל, בקלות האפשרית.

נדן לוקחת בחשבון את אופי השירות הצבאי ואת אורח החיים הייחודי של חיילים בשירות חובה, על מנת לאפשר להם את הסיוע המשפטי:

מקצועי	מהיר	פשוט
עורכי הדין שלנו זמינים בכל רחבי ישראל והם מהעורכי הדין הטובים ביותר במדינה. חרוצים, מסורים, רגישים ויצירתיים, מה שהופך אותם למתאימים באופן ייחודי לטיפול בסוגי מקרים שונים.	זמן התגובה שלנו הוא מהיר ביותר, ובדרך כלל תוך 48 שעות נוצר הקשר הראשוני עם החייל. אנו ערוכים להיפגש עם החיילים בתוך כמה ימים לאחר מכן ומיד להתחיל ייצוג (בתנאי שכל הניירת מסודרת).	השירותים שלנו ניתנים לכל חיילי צה"ל ללא כל תנאי מוקדם (מלבד היותו חייל), במהלך תקופת גיוסו, ועד לסיום שירות החובה ועם יתרת שירות של חודש לפני השחרור בפועל. נמשיך עם הייצוג גם לאחר השחרור, ככל שהתיק התחיל אצלנו.

הפגישות עם החיילים מתבצעת בשעות לא קונבנציונליות, כולל בסופי שבוע - כאשר הם בחופשה וזמינים. התקשורת שלנו עם חיילים היא בעיקר באפשרויות מודרניות כמו פייסבוק, דוא"ל, WhatsApp, ויישומים אחרים תוך ניצול של הטלפון החכם של החייל, שהוא ממשק הקשר העיקרי שלו עם העולם, כולל בשעות לא מקובלות.

כל השירותים שלנו כלולים בדמי טיפול סמליים בסך 100 ש"ח (המאפשרים לנו לכסות הוצאות בסיסיות).

איך ומה - התזון שלנו לשינוי

ידענו שכדי לקדם שינוי, לא מספיק רק להיות עורכי דין שהולכים לבית המשפט. זו הסיבה שאנחנו לא סתם תוכנית סיוע משפטי רגילה - אנחנו תנועה.

אנחנו ניישם את החזון שלנו לשינוי, באמצעות שלושת עמודי התווך שלנו:

1. תכנית חינוך מונע:

חיילים שיודעים יותר ומודעים לזכויותיהם יעשו פחות טעויות וירגישו בטוחים יותר. באמצעות לימוד והקניית כלים בסיסיים, אפשר לסייע במניעת בעיות עתידיות. המידע שנעביר יכול לשרת אותם גם לאורך כל חייהם הבוגרים, ובכך יכול לשפר את יכולת ההשתלבות שלהם כאזרחים פרודוקטיביים בחברה הישראלית.

1. הרצאות - אנו מעניקים הרצאות בכל רחבי הארץ לחיילים בבסיסי צה"ל, מרכזי חיילים בודדים, ועמותות אחרות. כמו כן, אנו מעניקים הרצאות הדנות בצרכי החיילים.
2. "מתקפת מנע" - אנו שולחים מתנדבים לנקודות "צוואר בקבוק" שבהן חיילים נופלים לעתים קרובות טרף לאנשי מכירות אגרסיביים- קרי - תחנות אוטובוסים מרכזיות, תחנות רכבת, בסיסי צבא חיצוניים, קניונים וכו'. המתנדבים שלנו יודיעו לחיילים על זכויות הצרכן שלהם ובתקווה הדבר ימנע בעיות וחובות עתידיים לפני שהם נוצרים.
3. בית הספר המקוון - אנחנו רוצים לייצר תכני וידאו ומדריכים כתובים על זכויות בסיסיות בנושאים ומתוך נקודת המבט של החיילים בשפה פשוטה, קלה להבנה. את התוכן נשתף במדיה חברתית, YouTube, וכו'. המטרה היא לייצר חומרים אלו בעברית, ובעתיד גם בשפות נוספות כגון אנגלית, צרפתית, רוסית וכו', כך שניתן יהיה להציג את התכנים לחיילים עולים לפני שהם מגיעים לישראל ובזמן שהם כאן.

2. תכנית סיוע משפטי:

אנו מספקים חבילת סיוע משפטי הוליסטית, הכוללת כמעט כל צורך בסיס מהחיים האזרחיים:

- a. ייצוג³ - ייצוג חיילים בבתי משפט, סכסוכי צרכנים ופתרון חובות, סכסוכי עבודה, סכסוכים בשכר דירה, סוגיות משפטיות, דיני משפחה ודיני נזיקין.
- b. סיוע⁴ - בהכנת, הגשת תביעות קטנות בבית המשפט, ועוזרים לחיילים להתכונן לדיון. אם החייל הוא הנתבע, אנו מסייעים בהכנת ההגנה. במקרים נדירים של מחסום שפה, מתנדבים שאינם עורכי דין יכולים לבקש מבית המשפט לייצג את החייל.
- c. הגנה - על בחינות חוזים ומתן ייעוץ משפטי בתחומים שונים. יש לציין כי נדן הוא הארגון היחיד הבוחן חוזי שכירות לחיילים ONLINE.

עד כה חסכו מאמצינו לחיילי צה"ל מיליוני שקלים במצטבר בשכר טרחת עורכי דין, בתביעות שניצחנו בהם, ובהגעה לפשרות.

3. תכנית אקטיבית לשינוי מדיניות:

לאחר ניתוח חתך רחב של מקרים שונים, ועריכת מחקרים משפטיים וסוציולוגיים, אנו יכולים לזהות את הבעיות החוזרות, לנתח אותן ואת מקורותיהן, ולבצע רפורמה בתחום החוק והרגולציה.

לשם כך, אנו נשתף פעולה עם צה"ל ועם משרדים ממשלתיים אחרים, לרבות בכנסת.

³ אין אנו מייצגים חיילים בתיקים פליליים או עבירות תעבורה או בסכסוכים פנימיים של צה"ל (פלילי, פציעה, משמעת וכו').
⁴ באופן כללי, בתביעות קטנות בית המשפט עורכי דין אינם רשאים לייצג.

אנחנו חלק מה "פורום לחיילים הבודדים", ונמצאים ביחסי עבודה עם ארגונים רבים אחרים.

הנה כמה דוגמאות לנושאים שזיהינו שיש לפתור בהם בעיות ברמת החקיקה:

1. שינוי המדיניות והתנאים המשפטיים של רשות ההוצאה האכיפה והגבייה (הוצאה לפועל), ביחס לחיילים, מבחינת תנאי עיקול, מגבלות וצווי בית משפט שניתנו, קבועי זמן וכו' (לדוגמה, לאחר שניתנה אזהרה מסוכנות גביית החוב, לאדם יש 21 ימים לקיים, להגיש הגנה, לבקש המשך, וחייל בהכשרה בסיסית, לא יכול לציית).
2. לוודא שהחיילים בשירות חובה יקבלו פטור מאגרות בית משפט באופן אוטומטי, מה שיאפשר להם גישה טובה יותר למערכת המשפט.
3. הפיכת החיילים לחלק מקבוצות הזכאות להגנה מיוחדת, מה שיאפשר זמן ארוך יותר לביטול עסקאות (זכות שמקבלים כיום עולים, נכים וקשישים בלבד).
4. שינוי המדיניות לגבי פטור מארנונה לחיילים במשרד הפנים, ויצירת מדיניות אחידה (כיום כל בית עירייה מפרש את החוק באופן שונה, ולעיתים הוא יוצר חוב לחיילים).
5. כתיבה משותפת עם צה"ל ויצירת תוכנית המאפשרת שימוש בכספים והרכוש שהוחרמו מפושעים, לחיילים ולחיילים בודדים רווחה וסעד.

אלה הם רק חלק מהפרויקטים שלנו, ועד כה זכינו ללחוץ ידיים ובשיתוף פעולה של חברי כנסת ומשרדי ממשלה, ושמתנו לראות כי נקודת המבט הייחודית שלנו - מוערכת, צנועה ורלוונטית.

מי אנחנו

המייסדים של נדן הם עורכי דין מורשים וותיקים בישראל.

כולנו חיילים בשירות חובה לשעבר.

כולנו קצינים ומפקדים בצה"ל. רובנו שירתנו זמן רב בפרקליטות הצבאית של צה"ל.

אנו מגיעים מרקע משפחתי, סוציו-אקונומי ולאומי מגוון - וחלקנו אף שירתו בצה"ל כחיילים בודדים או כעולים.

הניסיון המשפטי והצבאי שלנו הוא ייחודי. הוצבנו בתפקידים שונים בצה"ל, שם קיבלנו אחריות מקצועית אדירה כתובעים צבאיים, סגורים ויועצים משפטיים. כקציני צה"ל, היינו גם מפקדים לחיילים ולקצינים הזוטרים שלנו, והיינו אחראים לרווחתם האישית, הן בתוך הצבא והן מחוצה לו.

השירות הצבאי שלנו חשף אותנו למצבים לא פשוטים, שבהם התערבות בזמן הייתה קריטית, ויכלה למנוע תוצאות מצערות, הן לחיילים והן לאינטרסים ביטחוניים של הצבא.

זו הסיבה שהחלטנו להתאחד וליצור את נדן.

המתנדבים שלנו כוללים בעיקר סטודנטים למשפטים, כולל קצינים ותיקים, לוחמים ומש"קיות ת"ש. כולם הפכו לעורכי דין או לסטודנטים למשפטים לאחר שסיימו את שירותם הצבאי כחיילים בשירות חובה בעצמם.

דוגמאות לתיקים שטופלו על ידי נדן

להלן דוגמאות של מקרים אשר נפתרו בהצלחה על ידי נדן:
(כל שמות החיילים שונו)

כריסטינה, בת 19, חיילת בודדה ישראלית:

כריסטינה הייתה במערכת יחסים רומנטיים עם גבר בן 53, שהוא בעצמו היה בחובות ונכסיו קפואים. שני הצדדים השתמשו בחוסר החוב של כריסטינה לרשם את כל הרכישות בשמה, כולל ההשכרה של הדירה שלהם, החשבונות שלהם, ואת חשבון הבנק שלהם. אחרי שגויסה כריסטינה, היא לא יכלה לתרום הרבה כדי לשלם את החשבונות, מה שגרם להתעללות פיזית על ידי בן זוגה. היא ברחה ובן זוגה המשיך להשתמש בפנקס הצ'קים שלה כאילו היה שלו.

סייענו לכריסטינה להגיש תלונה במשטרה, לבטל את הצ'קים שלה, לסדר את החשבונות הפתוחים שלה ולפתוח חשבון בנק חדש. כעת היא משוחזרת, ומקיימת עבודה במקביל לשירות בצה"ל.

שלמה, בן 22, חייל בודד עולה (ארה"ב):

שלמה היה אזרח ישראלי חוזר, שעזב את ישראל כילד עם משפחתו לטקסס. לשלמה היה חלום להיות חייל קרבי בצה"ל וחזר לישראל להתנדב. במהלך פעילותו בשכס נפצע שלמה ושחרר מצה"ל. שלמה נפל לדיכאון, הזניחה את חשבונותיו, וצברה חוב של יותר מ-45 אלף שקלים (13 אלף דולר).

שלמה חזר למשפחתו בטקסס, והמשיך להילחם כדי לחזור לצה"ל. הוא הצליח. עם חזרתם לארץ, החייבים של שלמה, שחשבו שהוא נעלם, הקפיאו את נכסיו והוציאו צו שימנע ממנו לעזוב את ישראל.

שלמה הגיע לנדן, והודיע לנו שהוא צריך להגיע לחתונה שלו בטקסס בתוך 30 יום.

מיהרנו להגיש עתירה עם כל החייבים שלו, כדי לאפשר לו לצאת לחתונתו בזמן שמפקדו - רב היחידה - שימש כערכו. שלמה התחתן, חזר ארצה ושילם את מלוא חובו (לאחר שניהלנו הסכם הוגן שהוא יכול לכבד באופן מציאותי בנסיבותיו המיוחדות).

מולי, 20:

מולי הוא הבכור שעלה עם משפחתו של 6 מאתיופיה. ככזה, מולי הוא היחיד במשק הבית בעל רישיון נהיגה, ועל הכתפיים שלו הוא זקוק לעזרה היומיומית. מולי היה אשם ב"נגן-פגוש", וחסר ביטוח רכב לאחר ששכח לחדש אותו. הוגשה נגדו תביעה על 13,000 ש"ח.

ניהלנו מו"מ עם הצדדים המעורבים והגענו להסכם פשרה, לפיו יהיה על מולי לשלם רק 9,000 ש"ח - ב-18 תשלומים שווים של 500 ש"ח לחודש (הצד השני הסכים לוותר על שכר טרחת עורך דין ועל חלק מהנזקים). מאחר שזו הייתה הפעם הראשונה של מולי לשלם באמצעות פנקס צ'קים, אנחנו גם הדרכנו אותו איך למלא את הצ'קים, וכיצד לשמור על פנקס צ'קים מאוזנת.

אליעזר, 21:

בשל רקע חברתי-כלכלי קשה, קיבל אליעזר אישור מיוחד מהצבא לעבוד במקביל לשירותו.

אליעזר עבד במכון גלידה במשך 18 חודשים. בחודשיים האחרונים של עבודתו לא קיבל אליעזר תשלום כלשהו עבור עבודתו, ושכרו נמנע באופן בלתי חוקי (בסכום של 2,000 ש"ח), ואילצו אותו לעזוב את עבודתו הנחוצה.

לאחר שעורך-דין סקר את מסמכיו, ראינו כי המעסיק חייב לאליעזר 17,000 ₪ בשכר אחורית בגין הטבות סוציאליות שלא שולמו, כגון הובלה ותשלום שעות נוספות, בנוסף לשכרו המנוכה באופן בלתי חוקי. לאחר התערבותנו, הסכום ששולם לאליעזר נמסר לו במלואו.

אופל, בת 18, חיילת בודדה:

אופל ואחותה גדלו עם אב מתעלל פיסית. לאחר שאמה גילתה, ההורים התגרשו והאב נצטווה לשלם מזונות ילדים עד ששתי בנותיו סיימו את שירותן הצבאי.

זמן קצר לאחר שגויסה אופל, חדלה אביה לשלם, והגישה נגדה תביעה, בטענה כי היא "ילדה בלתי-מכובדת"⁵, ולכן אינה זכאית לקבל את תמיכת הילד ממנו.

הגשנו הגנה בשמה של אופל, והצגנו את אופל בשימוע בבית המשפט למשפחה. תביעת האב נדחתה, והוא היה חייב להמשיך לשלם לילד תמיכה באופל כפי שהוזמן.

---

⁵ מונח שנמצא במקור במשפט העברי, שנספג לתוך הדין המשפחתי הישראלי. זה בדרך כלל חל על ילד שמתנהג בצורה מבישה או בקיצוניות כלפי הורה, כדי לנתק את החובה המשפחתית של ההורים לטפל בילדו. זה חל בדרך כלל במצבים של ילד שמתנהג באלימות פיזית, השפלה גסה, וכו'.